

This project has received funding from the European Union's Horizon Europe research and innovation programme under grant agreement No 101069529 and from UK Research and Innovation (UKRI) under the UK government's Horizon Europe funding guarantee [grant No 10038991].

Kako »odpreti« projekte: Praktični vodnik za projekte Grozda 5 programa Obzorje Evropa

Mojca Drevenšek

Social Sciences & Humanities for Climate,
Energy and Transport Research Excellence

februar 2026

Kako »odpreti« projekte: Praktični vodnik za projekte Grozda 5 programa Obzorje Evropa

februar 2026

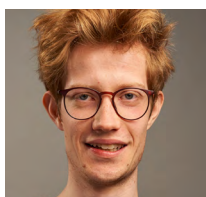
AVTOR

Mojca Drevenšek*
CONSENSUS
Slovenija

[*mojca.drevensek@consensus.si](mailto:mojca.drevensek@consensus.si)

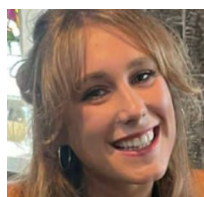
SODELAVCI

Vojtěch Gerlich
The Global
Change Research
Institute of the
Czech Academy
of Sciences –
CzechGlobe
Češka

Luciano D'Andrea
Knowledge and
Innovation
Italija

Ami Crowther
Anglia Ruskin
University
UK

Rosie Robison
Anglia Ruskin
University
UK

Priporočeno navajanje

Drevenšek, M. 2026. *How to Go Open: A Practical Guidebook for Horizon Europe Cluster 5 Projects* [Slovenian]. Cambridge: SSH CENTRE. <https://doi.org/10.5281/zenodo.18714645>

Seznam vsebin

1. Zakaj ta vodnik?	4
1.1. O SSH CENTRE	4
1.2. Zakaj ta digitalni vodnik?	4
2. Kaj je odprta družboslovna znanost?	6
2.1. Naše izhodišče: Okvir UNESCO - štirje stebri odprte znanosti	6
2.2. Posebnosti odprte družboslovne znanosti	7
3. Odprta znanost v (SSH) projektnih prijavah	8
3.1. Od predloga do prakse	8
3.2. Kje se odprta znanost umešča v vašo projektno prijavo	8
3.3. Zakaj imajo SSH projekti prednost	8
4. Orodja in postopki za podporo „odpiranju projektov“	10
4.1. Zenodo za odprte podatke	11
4.2. Platforma odprtega znanja SSH	13
4.3. Sodelovanje z deležniki prek posredovanja znanja (Knowledge Brokerage)	14
4.4. Regionalno vključevanje slabše zastopanih raziskovalcev	16
5. Premisleki in spoznanja iz uvajanja odprtega dostopa	17
5.1. Zenodo in odprti podatki	17
5.2. Platforma odprtega znanja SSH (SSH Open Knowledge Platform)	17
5.3. Posredovanje znanja (Knowledge Brokerage)	18
5.4. Regionalno vključevanje	18
5.5. Vključevanje deležnikov pri pripravi knjig s priporočili za oblikovalce politik	18
6. Viri in kontakti	19

Seznam videov

Videoposnetek 1: Odprta znanost v programu Obzorje Evropa – krmarjenje po kompleksni pokrajini odprte znanosti (Mojca Drevensek, Consensus)	6
Videoposnetek 2: Od dostopa do vključevanja – ponovni razmislek o prednostnih nalogah odprte SSH znanosti (Thomas Klebel, Know Center Research GmbH)	7
Videoposnetek 3: Kako Evropska komisija obravnava odprto znanost v programu Obzorje Evropa (Chris Foulds, ARU)	9
Videoposnetek št. 4: Odprta znanost v projektnih predlogih za program Obzorje Evropa (Chris Foulds, ARU)	9
Videoposnetek št. 5: Izkušnje odprte znanosti med izvajanjem projekta (Rosie Robison, ARU)	10
Videoposnetek št. 6: Zenodo za odprte podatke (Ami Crowther, ARU)	12
Videoposnetek št. 7: Platforma odprtega znanja SSH – SSH Open Knowledge Platform (Mojca Drevensek, Consensus)	13
Videoposnetek št. 8: Sodelovanje deležnikov prek posredovanja znanja – Knowledge Brokerage (Luciano d’Andrea, K&I)	15
Videoposnetek št. 9: Regionalno vključevanje slabše zastopanih raziskovalcev (Viktor Varju, CERS)	16

1. Zakaj ta vodnik?

1.1. O SSH CENTRE

Social Sciences & Humanities for Climate,
Energy aNd Transport Research Excellence

SSH CENTRE (Social Sciences and Humanities for Climate, Energy aNd Transport Research Excellence – Družboslovne in humanistične vede za raziskovalno odličnost na področjih podnebja, energije in prometa) je bil projekt programa Obzorje Evropa. Njegov cilj je okrepiti sodelovanje družboslovno-humanističnih ved (Social Sciences and Humanities, v nadaljevanju krajše: SSH) z naravoslovnimi, tehnološkimi, inženirskimi in matematičnimi znanostmi (v nadaljevanju krajše: STEM) za pospešitev prehoda EU v ogljično nevtralnost.

Z vključevanjem deležnikov iz raznolikih raziskovalnih, političnih in poslovnih skupnosti ter civilne družbe je SSH CENTRE spodbujal družbene inovacije, vključujoče sodelovanje in transdisciplinarno svetovanje oblikovalcem politik.

Projektne dejavnosti so vključevale vzpostavljanje SSH – STEM partnerstev, podporo regijam v prehodu in oblikovanje strategij za vključevanje državljanov v raziskave in inovacije na ravni EU.

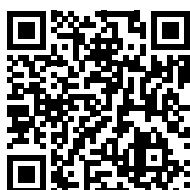
1.2. Zakaj ta digitalni vodnik?

Ta vodnik je rezultat zaveze projekta SSH CENTRE pristopom odprte znanosti in odprtega izobraževanja (Open Science and Open Education). Na podlagi ugotovitev SSH CENTRE želimo pomagati tudi drugim projektom Grozda 5 programa Obzorje Evropa pri prehodu od teorije k praksi odprte znanosti. Vodnik povzema ključne praktične izkušnje SSH CENTRE in oblikuje nasvete ter priporočila za koordinatorje projektov, raziskovalce, inovatorje, ki jih vodijo k odpiranju njihovih projektov, zagotavljanju preglednosti, sodelovanja ter doseganju učinkov. Odprta znanost je veliko več kot le zahteva po skladnosti; je katalizator izgradnje zaupanja, prenosa znanja in razširljivih rešitev podnebnih, energetskih in mobilnostnih izzivov.

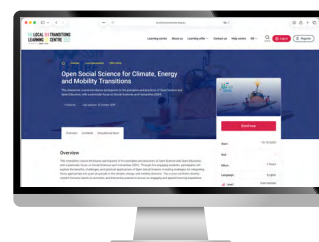
Podnebni, energetski in mobilnostni prehod zahteva več kot le tehnične preboje. Potrebuje **družbeni vpogled, preglednost in sodelovanje**. Odprta znanost ni le potrditveno polje za doseganje skladnosti; je način za **pospešitev učinka, krepitev zaupanja in zagotovitev ponovne uporabe rezultatov projektov** med različnimi disciplinami in sektorji.

Vodnik temelji na vsebinah in razpravah **spletnega seminarja o odprti družboslovni znanosti (Open Social Science)**, ki smo ga organizirali v okviru projekta SSH CENTRE in na katerem je več kot 30 raziskovalcev in drugih deležnikov razpravljalo, kako bi lahko SSH raziskave postale bolj odprte, dostopne in vplivne.

Na podlagi gradiv omenjenega spletnega seminarja in drugih ključnih rezultatov projekta SSH CENTRE smo pripravili **interaktivni spletni tečaj Open Social Science for Climate, Energy and Mobility Transitions (Odprte družboslovne znanosti za podnebne, energetske in mobilnostne prehode)**. Spletni tečaj ponuja pet praktičnih modulov, ki vam bodo pomagali pri uporabi načel odprte znanosti in odprtega izobraževanja v vaših projektih. Z željo, da boste prakticirali »odprtost« projektov že od njihovega zagona.

Povezava do spletnega tečaja SSH CENTRE *Open Social Science for Climate, Energy and Mobility Transitions* je na voljo **tukaj**.

Projekt SSH CENTRE je vključeval sprotno evalvacijo projekta (angl. Formative Accompanying Research). V okviru te evalvacije smo opravili 33 polstrukturiranih intervjujev z udeleženci treh epistemičnih poskusov, ki smo jih oblikovali in vodili v okviru projekta SSH CENTRE: 1. interdisciplinarno sodelovanje za oblikovanje političnih priporočil EU, 2. transdisciplinarna pobuda za posredovanje znanja (Knowledge Brokerage) in 3. vključevanje državljanov prek platforme »Debating Europe«. Ena od tem v intervjujih je bila osredotočena na izkušnje udeležencev z odprto znanostjo ter njihovo dojemanje njene vloge in ovir zanj v evropskih raziskavah. Vpogled iz sprotne evalvacije projekta smo povzeli v poročilu in v desetih kratkih zapisih (Briefing Note, BN). Izvlečki iz teh obvestil so v obliki citatov udeležencev vključeni v ta vodnik za ponazoritev ključnih tem, o katerih smo razpravljali. Citati so označeni z ustrežno številko BN, iz katere izvirajo.

(Celotno poročilo in pregled epistemičnih poskusov je na voljo v zbirki kratkih zapisov projekta SSH CENTRE¹. Popoln opis metodologije je na voljo na Zenodo², odprtem, neprofitnem raziskovalnem repozitoriju, kjer lahko vsakdo prosto nalaga, deli in ohranja rezultate raziskav.)

Sem močan zagovornik čim več objavljanja v odprtih revijah (angl. open science journals) in za uporabo odprte znanosti kot platforme, prek katere lahko »proizvedeno« znanje s čim manj ovirami ponudimo tistemu, ki ga to znanje zanima. Cilj je omogočiti dostop do znanstvenih informacij brez ovir. Pri tem ni pomembno, ali gre za finančne ali druge ovire, ki onemogočajo dostop do informacij.“

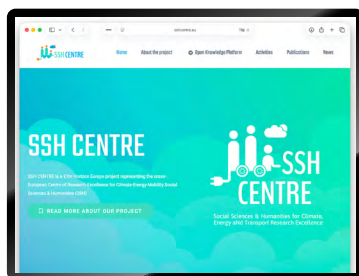
(udeleženec interdisciplinarnega sodelovanja)

Kaj najdete v tem vodniku?

Ta praktični vodnik zajema bistvene elemente »odpiranja« projektov Grozda 5 programa Obzorje Evropa. Vključuje **načela odprte znanosti, s poudarkom na družboslovno-humanističnih vedah (SSH)**, in predstavlja **strategije sodelovanja med raziskovalci s področij naravoslovja, tehnologije, inženirstva in matematike (STEM) s kolegi s področij SSH**. V vodniku na podlagi izkušenj iz projekta SSH CENTRE delimo **izkušnje in priporočila glede odprtih delovnih postopkov in snovanja odprtih projektov** ter tako povzemamo **nasvete za vključevanje vidikov odprte znanosti v vaše projekte**. Vodnik je obogaten z **infografikami, povezavami na videoposnetke in spletne vire ter citati raziskovalcev**. Vse to vam omogoča, da od teorije preidete v prakso odprte znanosti in odprtega izobraževanja.

Naj postane »odprtost projekta« vaša konkurenčna prednost? Uporabite ta vodnik in se pozicionirajte kot voditelj odprtih, sodelovalnih in vplivnih raziskovalnih projektov!

Obiščite spletno stran SSH CENTRE s klikom na to **povezavo** ali skeniranjem QR kode.

- 1 Leventon, J., Gerlich, V., Prášilová, T. (eds.), 2025. *Ten challenges for successful inter- and transdisciplinary collaboration: Briefing Note collection of SSH CENTRE*. Cambridge: SSH CENTRE. <https://doi.org/10.5281/zenodo.17608088>
- 2 Leventon, J., Gerlich, V., Prášilová, T. (2025). T5.1 Formative Accompanying Research (FAR). Zenodo. <https://doi.org/10.5281/zenodo.17551759>

2. Kaj je odprta družboslovna znanost?

2.1. Naše izhodišče: Okvir UNESCO - štirje stebri odprte znanosti

SSH CENTRE je svoj pristop k odprti znanosti usklajal z Unescovim okvirom za odprto znanost: [Open science | UNESCO](#)

Ta okvir opredeljuje štiri temeljne stebre, skozi katere lahko zagotavljamo, da je odprtost naših aktivnosti sistemska, vključujoča in izvedljiva.

Prvi stebel: Odprto znanstveno znanje (Open scientific knowledge)

Delite rezultate raziskav (podatke, publikacije, metode) pod odprtimi licencami in v dostopnih formatih, ki jih je mogoče ponovno uporabiti.

Drugi stebel: Infrastrukture odprte znanosti (Open science infrastructures)

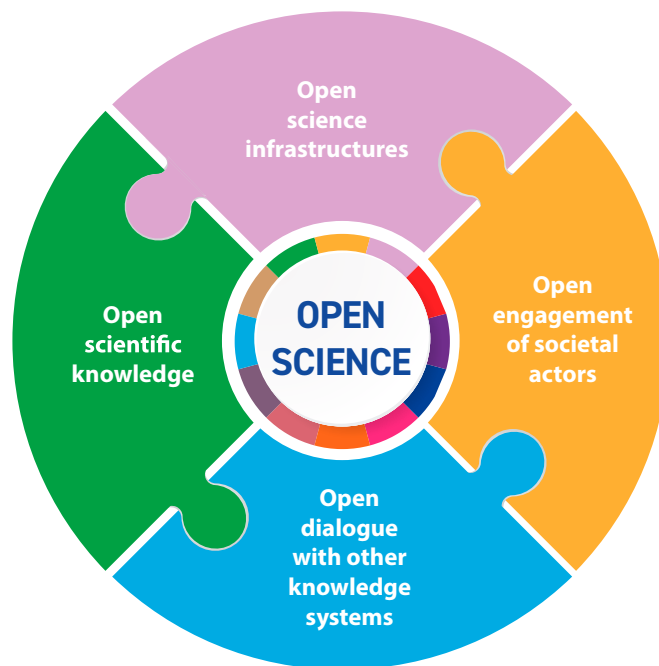
Vzpostavite in uporabljajte odprte in neprofitne platforme, ki omogočajo sodelovanje, dolgoročno ohranjanje in dostop.

Tretji stebel: Odprto sodelovanje družbenih akterjev (Open engagement of societal actors)

Sodelovanje z deležniki izven akademskih krogov, npr. z oblikovalci politik, industrijo in civilno družbo, omogoča vključujoče in družbeno odzivne raziskave.

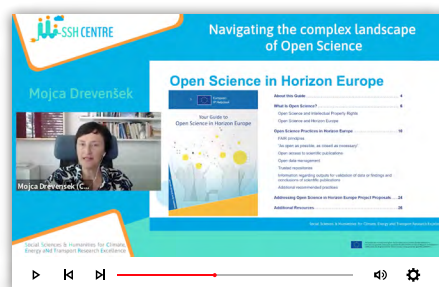
Četrti stebel: Odprt dialog z drugimi sistemi znanja (Open dialogue with other knowledge systems)

Vključujte raznolike poglede, npr. lokalne ali regionalne sisteme znanja, ob tem pa bodite etični in spoštujte suverenost.

UNESCO, 2021

Zakaj je to pomembno: Unescovi stebri usmerjajo prizadevanja za dostopnost rezultatov raziskav, spodbujanje vključujočega sodelovanja in vključevanje raznolikih pogledov. S sprejetjem teh načel lahko projekti Grozda 5 programa Obzorje Evropa zagotovijo pravične in inovativne rešitve, ki so uporabne v resničnem svetu.

Videoposnetek 1: Odprta znanost v programu Obzorje Evropa – krmarjenje po kompleksni pokrajini odprte znanosti (Mojca Drevenšek, Consensus)

Ta 4-minutni videoposnetek ponuja vpogled v široko krajino odprte znanosti. Skenirajte QR kodo ali kliknite na to [povezavo](#).

2.2. Posebnosti odprte družboslovne znanosti

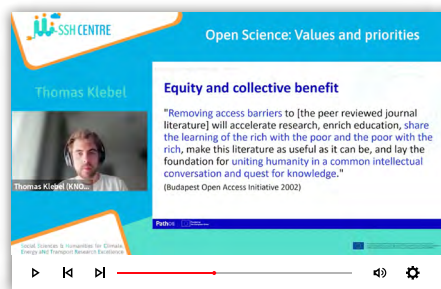
Odprta družboslovna znanost (Open Social Science) uporablja načela odprtosti za SSH raziskave, ki poudarjajo globoko kontekstualno občutljivost, vidike etike in kvalitativne pristope. Za razliko od področij naravoslovja, tehnologije, inženirstva in matematike (STEM), kjer prevladujejo ponovljivost raziskav (angl. reproducibility) in tehnični standardi, se SSH vede osredotočajo na soustvarjanje, refleksivnost in družbeno relevantnost. Odprtost se v SSH osredotoča na spodbujanje dialoga in vključevanje, ne zgolj na izmenjavo podatkov.

SSH močno podpira odprto STEM znanost, interdisciplinarnost pa je pogosto predpogoj za učinkovito izvajanje odprte znanosti. Vendar vloga SSH močno presega zgolj komunikacijo ali sodelovanje z deležniki. Vključuje opredelitev in okvirjanje problemov (angl. problem framing), oceno pravičnosti in zasnovo upravljanja (angl. governance design). To so ključne funkcije za oblikovanje pravičnega in trajnostnega prehoda.

Za podnebni, energetski in mobilnostni prehod potrebujemo družbeni vpogled in ne le tehnične rešitve.

Izziv: Kljub opaznemu povečanju priložnosti inter- in transdisciplinarnega financiranja SSH področij je še vedno prisotna močna težnja raziskovalnih agend k prioritizaciji ciljev in pristopov, ki potiskajo SSH v zgolj podporno oziroma storitveno vlogo.

Besedila razpisov pogosto postavljajo cilje in pristope STEM v ospredje, medtem ko so SSH vede omenjene le kot dodatek. V projektnih predlogih je zahtevan tehnološki delovni sklop (WP) z mejniki, medtem ko je vloga SSH omejena na 'povečanje družbenega učinka', brez samostojnih SSH delovnih sklopov in brez jasno opredeljenih rezultatov, za katere bi bili zadolženi SSH raziskovalci.

Videoposnetek 2: Od dostopa do vključevanja – ponovni razmislek o prednostnih nalogah odprte SSH znanosti (Thomas Klebel, Know Center Research GmbH)

Ta 5-minutni videoposnetek ponuja ponovni razmislek o prednostnih nalogah odprte znanosti na področjih SSH. Kliknite [povezavo](#) ali skenirajte QR kodo.

3. Odprta znanost v (SSH) projektnih prijavah

3.1. Od predloga do prakse

Odprta znanost ni le modna beseda v programu Obzorje Evropa, temveč je vgrajena v evalvacijska merila za ocenjevanje projektnih prijav. Razdelki prijave, kot so **Odličnost (Excellence)**, **Vpliv (Impact)** in **Izvedba (Implementation)** vsi vrednotijo vidike odprte znanosti.

Številni projekti sicer načrtujejo dejavnosti odprte znanosti, vendar **jih ne označijo dovolj jasno**, kar lahko med evalvacijo prijave pomeni izgubo točk. Odprto znanost je treba obravnavati kot strateško rdečo nit, ne kot naknaden dodatek.

Zato: jasno izpostavite, kako odprta znanost že od začetka priprave projekta oblikuje vašo metodologijo, pristop k vključevanju deležnikov in razširjanje rezultatov (diseminacija).

3.2. Kje se odprta znanost umešča v vašo projektno prijavo

Odprta znanost ima svoje mesto v več razdelkih projektne prijave:

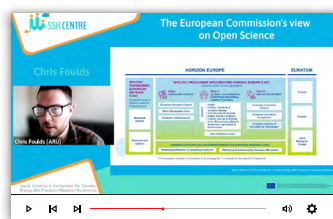
- V razdelku **Odličnost (Excellence)** poudarite, kako odprtost krepi zasnovo vaše raziskave in cilje projekta.
- V razdelku **Vpliv (Impact)** povežite odprto znanost z vašo strategijo komuniciranja, diseminacije in izkoriščanja rezultatov; glede tega pričakujejo ocenjevalci čim bolj konkretne zaveze.
- V razdelku **Izvedba (Implementation)** vključite zagotavljanje odprte znanosti v delovne sklope in naloge partnerjev. Samostojna naloga v komunikacijskem delovnem sklopu je minimum; ambiciozni projekti pa odprtost prepletajo skozi celotno prijavo

3.3. Zakaj imajo SSH projekti prednost

Projekt, ki resno obravnava SSH, ima o odprti znanosti veliko povedati. Metode SSH, kot so soustvarjanje, reflektivnost in vključevanje družbe, so po svoji naravi odprte in interdisciplinarne. Izkoristite to v svojo korist: predstavite SSH kot gonilo preglednosti, vključevalnosti in dolgoročnega učinka. Evalvatorji programa Obzorje Evropa tak pristop vse bolj cenijo, zlasti v razpisih Grozda 5, kjer sta ključnega pomena družbena pripravljenost (societal readiness) in dialog z deležniki.

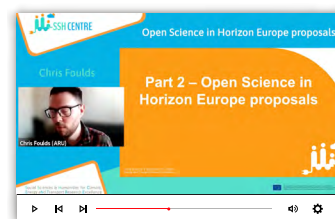

Videoposnetek 3: Kako Evropska komisija obravnava odprto znanost v programu Obzorje Evropa (Chris Foulds, ARU)

[Povezava](#) na videoposnetek št. 3

Videoposnetek št. 4: Odprta znanost v projektnih predlogih za program Obzorje Evropa (Chris Foulds, ARU)

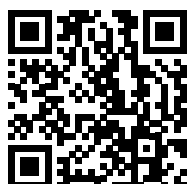

[Povezava](#) na videoposnetek št. 4

Videoposnetka predstavljata pričakovanja Evropske komisije in način vrednotenja odprte znanosti v projektih Obzorja Evropa v Stebru 2 (Grozdu 5). Do njiju lahko dostopate prek QR kod in povezav.

Prakse odprte znanosti, kot so objavljanje podatkov, organiziranje dejavnosti široke javne diseminacije, uporaba revij z odprtim dostopom in participativne raziskovalne metode, lahko izboljšajo kakovost raziskav, okrepijo sprejemljivost raziskovalnih rezultatov v javnosti, podprejo pravičnost ter spodbujajo medsebojno učenje. Če želite izvedeti več o teh procesih, preberite **informativne zapiske (Briefing Note)** projekta SSH CENTRE z naslovom *Vključevanje deležnikov in ciljnih skupin v inter- in transdisciplinarno sodelovanje*.

4. Orodja in postopki za podporo „odpiranju projektov“

V okviru projekta SSH CENTRE smo v podporo našim dejavnostim uporabili vrsto različnih orodij in postopkov odprte znanosti, ki jih lahko navežemo na stebre UNESCO okvira za odprto znanost.

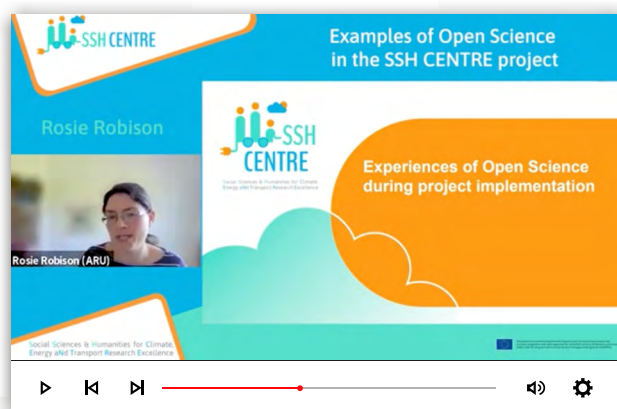
Uporaba teh orodij in postopkov nam je pomagala, da so naše raziskovalne dejavnosti dostopne, enostavne za citiranje in ponovno uporabne. Prav tako smo lahko s pomočjo teh pristopov spodbujali vključujoče sodelovanje, regionalno relevantnost dejavnosti in soustvarjanje znanja.

Orodja in postopki odprte znanosti, ki smo jih uporabili, vključujejo:

- repozitorij Zenodo za odprte podatke (Open Data),
- platformo odprtega znanja SSH (SSH Open Knowledge Platform),
- sodelovanje z deležniki prek posredovanja znanja (Knowledge Brokerage) in
- regionalno vključevanje premalo zastopanih raziskovalcev.

V nadaljevanju bomo vsako od teh aktivnosti najprej na kratko predstavili, nato pa opisali praktične vidike našega dela in načine, kako lahko drugi projekti ponovijo ali prilagodijo naše dejavnosti na področju odprte znanosti.

Videoposnetek št. 5: Izkušnje odprte znanosti med izvajanjem projekta (Rosie Robison, ARU)

Oglejte si video s klikom na to [povezavo](#) ali skeniranjem QR kode.

4.1. Zenodo za odprte podatke

Zenodo je repozitorij odprtega dostopa (Open Access), kamor lahko naložite projektna gradiva in rezultate, da so dostopni in uporabni tudi drugim. V okviru projekta SSH CENTRE smo na Zenodo naložili različne vrste gradiv, vključno z delovnimi poročili, orodji za zbiranje podatkov in drugimi projektnimi informacijami.

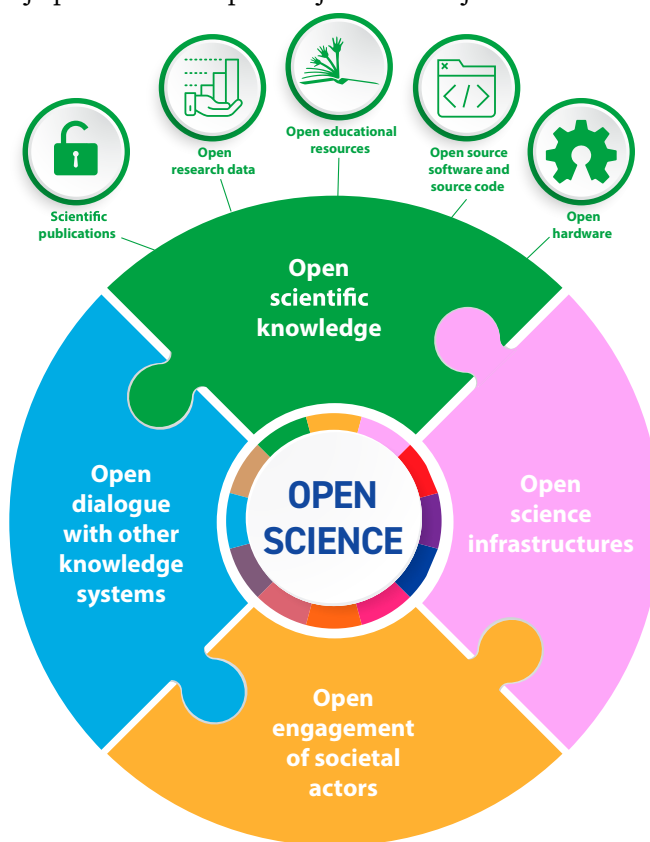
Podrobnosti o našem pristopu in priporočila, kako ga lahko drugi projekti ponovijo ali prilagodijo, predstavljamo v nadaljevanju.

Kaj smo naredili:

- Pripravili smo predloge (templates) za podporo nalaganju projektnih gradiv na Zenodo. Te predloge so zajemale vse zahtevane informacije za oddajo na Zenodo in so jih partnerji v konzorciju uporabljali za zagotavljanje doslednosti (enotnosti) pri svojih objavah. Do predloge lahko dostopate tukaj: <https://doi.org/10.5281/zenodo.18347662>
- Določili smo jasne odgovornosti za deljenje podatkov med partnerji v konzorciju.
- V vsako delovno poročilo in projektni rezultat smo vključili predlagano navajanje (vključno s podatkom o DOI – Digital Object Identifier), kar je omogočilo funkcija »reserve DOI« na Zenodu.
- Naložili smo anonimizirane prepise, poročila in vizualne materiale.

Kako lahko drugi projekti ponovijo ali prilagodijo naše pristope:

- Uporabite našo predlogo za nalaganje na Zenodo, da si poenostavite postopek nalaganja gradiv.
- Vključite nalaganje gradiv na Zenodo v svoj načrt upravljanja podatkov (Data Management Plan) in strategijo diseminacije.
- Pridobite DOI za projektna gradiva še pred objavo in vključite predlagan način navajanja.
- Ne delite le končnih rezultatov, temveč tudi vmesne podatke in metodološke podatke.

UNESCO, 2021

Zame je odprta znanost tudi vprašanje transparentnosti metod in podatkov, ki jih uporabljáš, ter njihove dostopnosti ljudem, ki berejo raziskovalne članke. (...) V naši skupini (...) vedno na spletu objavimo kodo in celoten algoritem, ki smo ga uporabili. (...) Mislim, da je to preprosto del znanosti v 21. stoletju.»

(udeleženec v interdisciplinarnem sodelovanju)

Videoposnetek št. 6: Zenodo za odprte podatke (Ami Crowther, ARU)

Ta petminutni video ponuja konkretne nasvete in trike, kako smo v projektu SSH CENTRE uporabljali Zenodo. Povezava [tukaj](#).

4.2. Platforma odprtega znanja SSH

V okviru projekta SSH CENTRE smo vzpostavili platformo odprtega družboslovno-humanističnega znanja: **SSH Open Knowledge Platform** (v nadaljevanju krajše: OKP).

OKP vključuje knjižnico uporabnih virov s področja SSH, imenovano **SSH Open Library**, in združuje vpogleda in rezultate projekta v okviru t. i. raziskovalnega prostora: **SSH Exploration Space**.

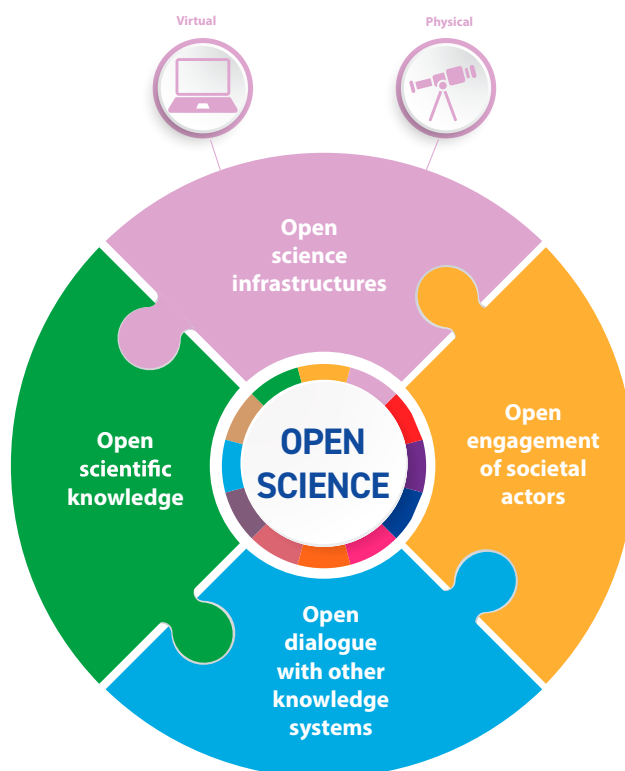
V nadaljevanju predstavljamo podrobnosti o praktični izvedbi OKP in o tem, kako lahko drugi projekti te pristope ponovijo ali prilagodijo.

Kaj smo naredili:

- Vzpostavili smo odprto spletno knjižnico (SSH Open Library) z izbranimi viri s področja SSH.
- Ustvarili smo raziskovalni prostor (SSH Exploration Space), ki ponuja informacije in gradiva o SSH pristopih k raziskovanju podnebnih, energetskih in mobilnostnih tematik.
- Raziskovalcem in drugim deležnikom smo omogočili prispevanje gradiv na platformo odprtega znanja – SSH Open Knowledge Platform.
- Zagotovili smo, da je objavljena vsebina v celoti odprto dostopna in ponovno uporabna.

Kako lahko drugi projekti posnemajo ali prilagodijo naše pristope:

- Predlagajte, da v SSH Open Library naložimo vaša gradiva z odprtim dostopom in/ali delite rezultate vaših projektov na platformi odprtega znanja (SSH Open Knowledge Platform), s čimer povečate vidnost svojih gradiv. Če želite deliti gradivo z odprtim dostopom, nam pišite na europa@acentocomunicacion.com
- Vključite povezave do naše platforme OKP in njenega raziskovalnega prostora SSH Exploration Space v vaše vire in gradiva, ki jih pripravljate.
- Izkoristite platformo odprtega znanja za povezovanje vpogledov na področju SSH z realnimi izzivi na področjih podnebja, energije in mobilnosti.

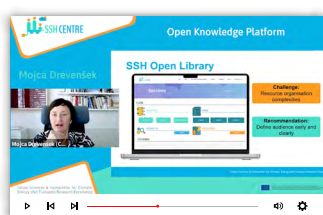

UNESCO, 2021

»Odrta znanost pomeni, da so tvoji viri dostopni na različne načine in na različnih ravneh. S tem verjetno spodbujamo sodelovanje, namesto da bi le pasivno čakali, da se kdo oglasi, če želi. Gre za nekoliko bolj odprt, navzven usmerjen pristop.«

(udeleženec pobude za posredovanje znanja)

Videoposnetek št. 7: Platforma odprtega znanja SSH – SSH Open Knowledge Platform (Mojca Drevensek, Consensus)

V šestminutnem videoposnetku je predstavljena platforma odprtega znanja SSH Open Knowledge Platform, ki smo jo pripravili v okviru projekta SSH CENTRE. Ogledate si ga lahko prek te [povezave](#) ali s skeniranjem QR kode.

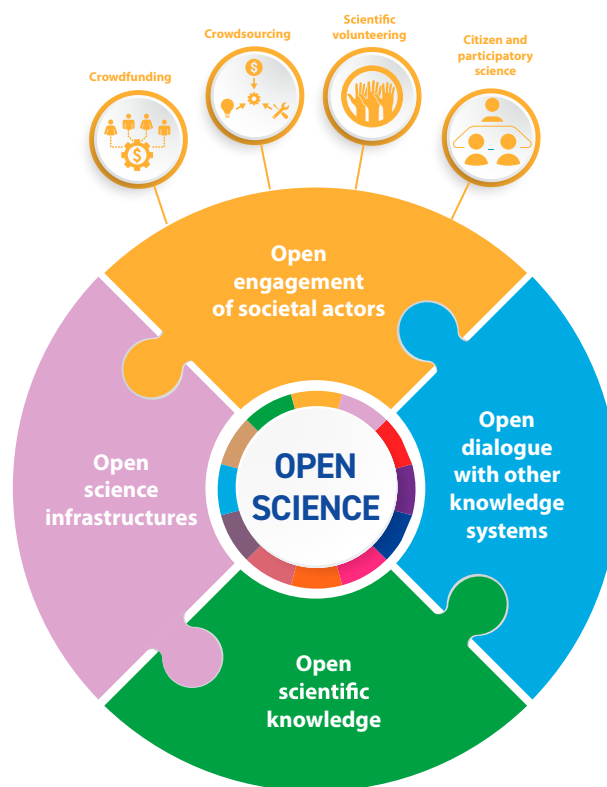

4.3. Sodelovanje z deležniki prek posredovanja znanja (Knowledge Brokerage)

V okviru projekta SSH CENTRE smo izvedli pobudo za posredovanje znanja (Knowledge Brokerage Initiative), v okviru katere so imeli doktorski študenti in mladi raziskovalci priložnost spletnega usposabljanja o posredovanju znanja (Knowledge Brokerage). Po usposabljanju so v tematskih skupinah sodelovali s šestimi evropskimi mesti in izvedli niz aktivnosti na področju posredovanja znanja. Povezave med odprto znanostjo in Knowledge Brokerage ter načini, kako se lahko tudi drugi projekti prek tega pristopa vključijo v odprto znanost, so predstavljeni v nadaljevanju.

Kaj smo naredili:

- Podprli smo doktorske študente in mlade raziskovalce, da so izvedli pobude posredovanja znanja (Knowledge Brokerage) v šestih evropskih mestih.
- Oblikovali smo prilagodljive formate vključevanja, ki so odgovarjali potrebam posameznih evropskih mest.
- Pripravili smo dostopna gradiva, ki temeljijo na izvedenih dejavnostih vključevanja: <https://sshcentre.eu/publications/>.
- Vključevanje smo zasnovali kot stalen dialog, ne kot enosmerno komunikacijo.

UNESCO, 2021

Komunikacija ne bi smela biti občasna, temveč stalna. (...) Ena od prednosti družboslovja

in humanistike je prav v negovanju trajnih odnosov, ki so temelj transdisciplinarnega sodelovanja.»

(BN10, str.)

Kako lahko drugi projekti ponovijo ali prilagodijo naše prakse:

- Opravite naš spletni, samostojno vodeni tečaj o posredovanju znanja: <https://localtransitionslearning.eu/enrol/index.php?id=43>
- Uporabite in prilagodite gradiva, ki smo jih pripravili v podporo procesom posredovanja znanja (Knowledge Brokerage) v vaših projektih: <https://sshcentre.eu/publications/>
- Vključite posredovanje znanja v svojo strategijo vpliva in diseminacije, da postane sestavni del vašega projektne del.

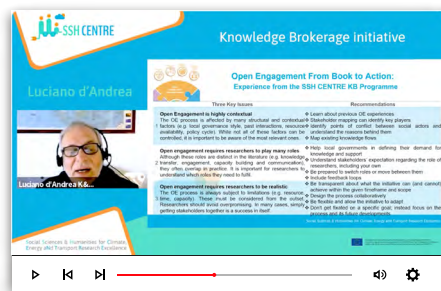

Odperto znanost vidim tudi kot način, kako znanost približati širši javnosti, jo narediti bolj demokratično, tako da lahko doseže vsakogar, ne glede na njegov družbeni ali ekonomski položaj. (...) Če znanost naredimo bolj dostopno, lahko tudi tisti, ki še ne razmišljajo o znanstveni ali tehniški karieri, začnejo verjeti, da bi to lahko počeli v prihodnosti. To je še posebej pomembno za mlajše generacije.«

(udeleženec interdisciplinarnega sodelovanja)

Videoposnetek št. 8: Sodelovanje deležnikov prek posredovanja znanja – Knowledge Brokerage (Luciano d'Andrea, K&I)

Ta osemminutni video povzema dejavnosti posredovanja znanja – Knowledge Brokerage, ki smo jih izvedli v projektu SSH CENTRE, in jih poveže z načeli odprte znanosti. Ogledate si ga lahko prek te [povezave](#) ali s skeniranjem QR kode.

4.4. Regionalno vključevanje slabše zastopanih raziskovalcev

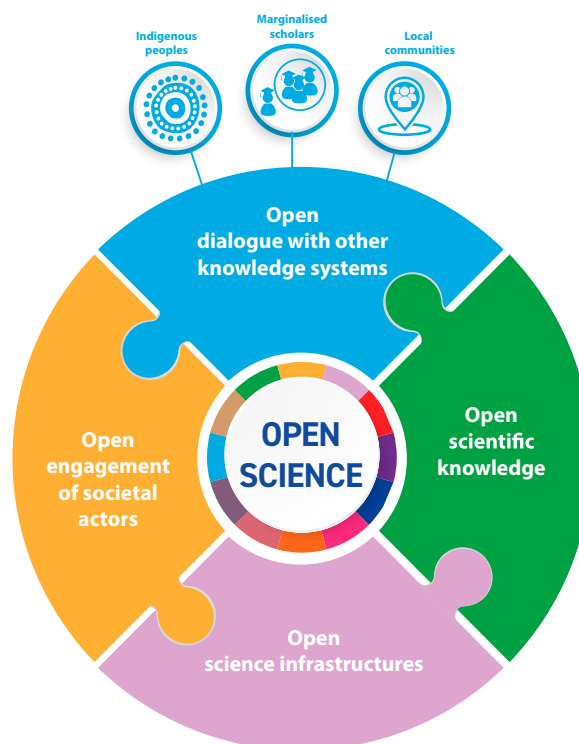
V okviru projekta SSH CENTRE smo izvedli anketo s pozivom za zbiranje dokazov (Call for Evidence Survey) ter organizirali delavnici v južni Evropi (Bilbao, Španija) in srednje-vzhodni Evropi (Pécs, Madžarska). Cilj dejavnosti je bil bolje razumeti izkušnje raziskovalcev v teh regijah.

Kaj smo naredili:

- Pripravili smo stališče (Position Statement) o regionalnih ovirah, ki temelji na izkušnjah raziskovalcev iz južne ter srednje in vzhodne Evrope: <https://sshcentre.eu/d1-2-position-statement-international-climate-energy-mobility-research/>
- Ključne projektne rezultate smo prevedli v več kot pet jezikov.
- Skozi celoten projekt, vključno s srečanji konzorcija, smo zagotavljali odprte prostore za medkulturni dialog.

Kako lahko drugi projekti ponovijo ali prilagodijo naše prakse:

- V svojo strategijo odprte znanosti vključite naše stališče (Position Statement) ter uresničite priporočila, ki jih vsebuje.
- V projektne proračune vključite sredstva za prevajanje gradiv, saj to omogoča bolj vključujočo in dostopno diseminacijo.
- Pri načrtovanju aktivnosti vključevanja upoštevajte različne sisteme znanja.

UNESCO, 2021

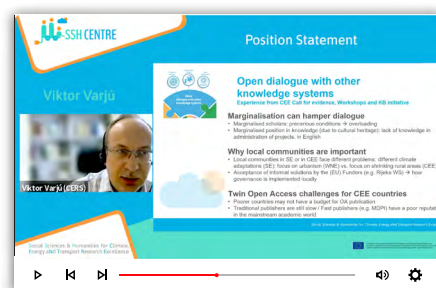
To je lahko zelo drago, še posebej za različne države globalnega juga (...). Številne države izjemno težko sodelujejo v procesih, če morajo za dostop do podatkov plačevati.»

(udeleženec pobude za posredovanje znanja)

Videoposnetek št. 9: Regionalno vključevanje slabše zastopanih raziskovalcev (Viktor Varju, CERS)

Ta šestminutni video predstavlja stališče (Position Statement) projekta SSH CENTRE. Ogledate si ga lahko prek te [povezave](#) ali s skeniranjem QR kode.

5. Premisleki in spoznanja iz uvajanja odprtega dostopa

To ni enostavno. Mislim, da obstaja veliko sistemskih dejavnikov, ki otežujejo ureničevanje ambicij (odprte znanosti) v praksi. A hkrati vidimo, da se svet počasi premika v to smer; izobraževanje postaja dostopno prek spleta ali prek prijav na tečaje brez potrebe po formalni diplomi. To je lahko eden od načinov, kako se lotevamo teh izzivov, poleg naših izkušenj z objavami in raziskovanjem.»

(udeleženec interdisciplinarnega sodelovanja)

Ob zaključkih projektov je poudarek pogosto predvsem na izpostavljanju dosežkov in uspehov. Čeprav so ti pomembni, je hkrati dragoceno razmisliti tudi o izkušnjah in ugotovitvah, ki so se pojavile med izvajanjem projekta in so pripeljale do razmisleka, kaj bi še lahko (bolje) izvedli, če bi imeli na voljo več časa in sredstev.

V nadaljevanju predstavljamo kritične premisleke, povezane s praksami odprte znanosti v projektu SSH CENTRE.

5.1. Zenodo in odprti podatki

- **Kaj smo ugotovili:** Nekaterih izdelkov nismo jasno licencirali pod pogoji CC (Creative Commons).
- **Priložnosti za izboljšave:** Od začetka projekta dosledno uporabljajte CC licence, da zagotovite pravno jasnost in možnost ponovne uporabe.
- **Nauk:** Odprtost ni zares odprta brez jasno podanih dovoljenj.

5.2. Platforma odprtega znanja SSH (SSH Open Knowledge Platform)

- **Kaj smo ugotovili:** Nekatera gradiva bi lahko bili oblikovali v drugačnih, bolj odprtih formatih, kar bi omogočilo lažje predelave in posodobitve.
- **Priložnosti za izboljšave:** Pri načrtovanju objav projektnih rezultatov razmislite o uporabi formatov, ki jih je mogoče enostavno urejati in prilagajati (npr. izvirne datoteke, modularni kompleti orodij).
- **Nauk:** Tehnična odprtost zahteva premišljeno oblikovanje in ustrezna odprta orodja/formate.

Zame odprta znanost pomeni pravico do deljenja, ki ne prinaša obveznosti do organizacij, ki si pri tem prisvajajo veliko denarja in koristi. Gre za pravico deliti in omogočiti, da je to, kar ustvarjam, dostopno in odprto za vsakogar.»

(udeleženec interdisciplinarnega sodelovanja)

5.3. Posredovanje znanja (Knowledge Brokerage)

- **Kaj smo ugotovili:** Metode, uporabljene v okviru pobude za posredovanje znanja (Knowledge Brokerage Initiative), bi lahko združili v enotnem dokumentu, ki bi podpiral ponovno uporabo in prilagoditve.
- **Priložnosti za izboljšave:** Podprite dokumentiranje raziskovalnih metod in izkušenj ter za to zagotovite ustrezna sredstva.
- **Nauk:** Razumevanje procesov, ki stojijo za aktivnostmi, je enako pomembno kot njihovi rezultati in izidi.

5.4. Regionalno vključevanje

- **Kaj smo ugotovili:** Med člani konzorcija je bilo zanimanje za podporo prispevkom različnih partnerjev pri izvajanju projektnih aktivnosti.
- **Priložnosti za izboljšave:** Poskrbite, da bodo jasno in pravočasno opredeljene priložnosti za sodelovanje pri dodatnih projektnih aktivnostih ter da bodo zagotovljene možnosti za raznolike oblike navajanja avtorstva.
- **Nauk:** Vključenost ne pomeni le dostopa, temveč možnost aktivnega soustvarjanja.

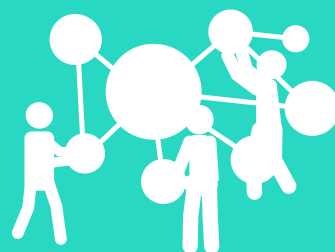
5.5. Vključevanje deležnikov pri pripravi knjig s priporočili za oblikovalce politik

- **Kaj smo ugotovili:** Nekateri avtorji poglavij v knjigah s priporočili za oblikovalce politik so izrazili željo po dodatnih dejavnostih diseminacije.
- **Priložnosti za izboljšave:** Zagotovite priložnosti in sredstva, da lahko zainteresirani aktivni deležniki izvajajo dodatne aktivnosti diseminacije.
- **Nauk:** Učinek se ne konča z objavo; nenehno vključevanje in ciljno usmerjena diseminacija povečata relevantnost in možnost, da bodo priporočila sprejeta v procesih oblikovanja politik.

Ostajamo odprti za izboljšave

SSH CENTRE se še naprej uči. V obdobju po zaključku projekta bomo še naprej izpopolnjevali načine, kako izvajamo odprto znanost in odprto izobraževanje na področju SSH.

Biti odprt pomeni tudi biti odprt za spremembe. Učimo se naprej, skupaj.

6. Viri in kontakti

Več o izkušnjah projekta SSH CENTRE z vključevanjem deležnikov v interdisciplinarno delo in o komunikacijskih procesih v okviru interdisciplinarnih projektov si lahko preberete v naši zbirki informativnih zapiskov (Briefing Note Collection):

Gerlich, V., Prášilová, T., Blanco, E., Leventon, J. 2025. Engaging stakeholders and audiences in inter- and transdisciplinary collaboration. In *Ten challenges for successful inter- and transdisciplinary collaboration: Briefing Note collection of SSH CENTRE*. Cambridge: SSH CENTRE. <https://doi.org/10.5281/zenodo.17608088>

Gerlich, V., Prášilová, T., Sorman, A.H., Cabello, V. Leventon, J. 2025. Spaces for communication in inter- and transdisciplinary collaboration. In *Ten challenges for successful inter- and transdisciplinary collaboration: Briefing Note collection of SSH CENTRE*. Cambridge: SSH CENTRE. <https://doi.org/10.5281/zenodo.17608088>

Gerlich, V., Prášilová, T., Heidenreich, S., Leventon, J. 2025. Balancing SSH and STEM contributions in inter- and transdisciplinary collaboration. In *Ten challenges for successful inter- and transdisciplinary collaboration: Briefing Note collection of SSH CENTRE*. Cambridge: SSH CENTRE. <https://doi.org/10.5281/zenodo.17608088>

Če želite izvedeti več o projektu SSH CENTRE na splošno ali še posebej o naših aktivnostih na področju odprte znanosti, si oglejte naslednje vire:

- Spletno mesto: [SSH CENTRE – Social Sciences & Humanities for Climate, Energy aNd Transport Research Excellence](#)
- Platforma odprtega SSH znanja – SSH Open Knowledge Platform: [Platforma odprtega znanja SSH– SSH CENTRE](#)
- Kontakti za podrobnosti o projektu SSH CENTRE:
 - Prof Chris Foulds (chris.foulds@aru.ac.uk)
 - Prof Rosie Robison (rosie.robison@aru.ac.uk)
- Kontakti za dodatne informacije o dejavnostih projekta SSH CENTRE na področju odprte znanosti in odprtega izobraževanja:
 - mag. Mojca Drevensek (mojca.drevensek@consensus.si)

Med izvajanjem projekta SSH CENTRE smo na različne načine sodelovali z naslednjimi projekti in mrežami odprte znanosti in odprtega izobraževanja - od izvedbe intervjujev do neformalnih izmenjav in spletnih seminarjev:

Social Sciences & Humanities for Climate,
Energy and Transport Research Excellence

This project has received funding from the European Union's Horizon Europe research and innovation programme under grant agreement No 101069529 and from UK Research and Innovation (UKRI) under the UK government's Horizon Europe funding guarantee [grant No 10038991].